

Czy pielęgniarka poz realizując, na zlecenie lekarskie, świadczenia w zakresie zakładania opatrunków na rany, odleżyny, oparzenia oraz wykonywania wlewów dożylnych w domu pacjenta musi mieć ukończone kursy specjalistyczne w zakresie leczenia ran i resuscytacji krążeniowo-oddechowej?

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 5 lipca 1996 roku o zawodach pielęgniarki i położnej (t.j. Dz. U. z 2009r., Nr 151, poz. 1217) wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, które pielęgniarka wykonuje m.in. poprzez realizację zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji oraz samodzielne udzielanie w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych.

Podstawą do realizacji zleceń pozostających w kompetencji pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, wykonującej świadczenia w miejscu pobytu pacjenta, poprzez wizyty domowe, jest udokumentowane skierowanie lekarza, które powinno zawierać między innymi: nazwę zlecanego leku, dawkowanie i drogę podawania lub opis zlecanego zabiegu, oraz czasookres i częstotliwość wykonywania, (§ 13 ust. 5-6 zarządzenia nr 72/2009/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 3 listopada 2009 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna).

Przytoczone zarządzenie nr 72/2009/DSOZ w załączniku nr 3a oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 roku w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2009r. Nr 139, poz. 1139 ze zm.), określa wymagane kwalifikacje w stosunku do pielęgniarek realizujących świadczenia pielęgniarki poz, które są spójne z art. 5 pkt 25 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.). Wśród ww. kwalifikacji jest wyszczególniony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego, który ukończyła wnioskodawczyni.

Natomiast zadania pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej określa załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 214, poz. 1816). W części II ww. załącznika w pkt 6 są wskazane czynności, które pielęgniarka poz realizuje w zakresie świadczeń leczniczych, zgodnie z odrębnymi przepisami i które obejmują m.in.

- podawanie leków różnymi drogami i technikami zleconymi przez lekarza oraz zgodnie z odrębnymi przepisami, w tym wykonywanie iniekcji dożylnych, podskórnych, śródskórnych oraz wykonywanie wlewów dożylnych;
- zakładanie opatrunków na rany, odleżyny, oparzenia;
- wykonywanie zabiegów pielęgnacyjno-leczniczych w stomiach, przetokach i ranach trudno gojących się w porozumieniu z lekarzem.

Podkreślenia wymaga fakt, iż zgodnie z art. 45 ust. 1-2 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 roku o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (t.j. Dz. U. z 2008r., Nr 136, poz. 857 z późn. zm.) lekarz ponosi odpowiedzialność za zlecane środki farmaceutyczne i materiały medyczne. Natomiast pielęgniarka ponosi odpowiedzialność za prawidłowe wykonanie zlecenia lekarskiego zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, dostępnymi jej metodami i środkami oraz zgodnie z zasadami etyki zawodowej i ze szczególną starannością (art. 18 ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej). Pielęgniarka, zgodnie z art. 22 ust. 1, 3 i 4 wskazanej ustawy, jest zobowiązana do wykonywania zleceń lekarskich odnotowanych w dokumentacji medycznej, ma prawo do uzyskania od lekarza informacji o stanie zdrowia pacjenta, rozpoznaniu, proponowanych metodach diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych i dających się przewidzieć następstwach podejmowanych działań, w zakresie niezbędnym do udzielanych przez siebie świadczeń zdrowotnych. W przypadku uzasadnionych wątpliwości pielęgniarka, ma prawo domagać się od lekarza, który wydał zlecenie, by uzasadnił potrzebę wykonania tego zlecenia. Natomiast przepis ust. 5 cytowanego art. 22 przyznaje pielęgniarcie,

w wyjątkowych przypadkach, prawo do odmowy wykonania zlecenia lekarskiego, podając niezwłocznie przyczynę odmowy na piśmie.

W odniesieniu do czynności samodzielnie udzielanych przez pielęgniarkę w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych, wyszczególnionych w art. 4 ust. 2 pkt 5 ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej, które zostały doprecyzowane w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 roku w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego (Dz. U. Nr 210, poz. 1540) należy podkreślić, iż przytoczone rozporządzenie dotyczy czynności wykonywanych przez pielęgniarkę samodzielnie bez zlecenia lekarskiego (za wyjątkiem czynności zawartych w § 1 pkt 3 lit. s). Jednakże należy zwrócić uwagę na treść § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia, który stanowi, że pielęgniarka zatrudniona w zakładzie opieki zdrowotnej informuje bez zbędnej zwłoki lekarza o samodzielnym wykonaniu świadczeń wymienionych w § 1 oraz o podanych lekach. Zgodnie z § 5 ust. 2 przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do pielęgniarki wykonującej opiekę nad pacjentem poza zakładem opieki zdrowotnej, jeżeli w jej obecności pacjent zostanie objęty opieką lekarską. Wskazane powyżej przepisy § 5 rozporządzenia, a także § 4 i § 9 wskazują na samodzielność zawodu pielęgniarki i możliwość wykonywania niektórych czynności bez zlecenia lekarskiego.

Reasumując, pielęgniarka podstawowej opieki zdrowotnej, która posiada wymagane kwalifikacje określone przepisami prawa, a więc ukończyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego i realizuje świadczenia pielęgniarki poz, może wykonywać zlecenia lekarskie w zakresie kompetencji pielęgniarki poz, w tym zakładanie opatrunków na rany, odleżyny oraz wykonywanie wlewów dożylnych nawadniających w domu pacjenta, określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 214, poz. 1816), bez dodatkowych kursów specjalistycznych określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 roku w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego (Dz. U. Nr 210, poz. 1540).

Wiceprezes NRPiP
Elżbieta Garwacka-Czachor